

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

MAJA MLINAR

**STVARNOPRAVNI ZAHTEVKI V STEČAJU
UVELJAVLJANJE LOČITVENIH IN
IZLOČITVENIH PRAVIC**

Diplomsko delo

Maribor, 2015

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**STVARNOPRAVNI ZAHTEVKI V STEČAJU
UVELJAVLJANJE LOČITVENIH IN
IZLOČITVENIH PRAVIC**

**Študent: Maja Mlinar
Številka indeksa: 71182927
Študijski program: UNI-B1-PRAVO
Mentor: dr. Renato Vrenčur**

Maribor, september 2015

Ko hodiš, pojdi zmeraj do konca.

Spomladi do rožne cvetice, poleti do zrele pšenice, jeseni do polne police, pozimi do snežne kraljice, v knjigi do zadnje vrstice, v življenju do prave resnice, v sebi do rdečice čez eno in drugo lice.

A če ne prideš ne prvič, ne drugič do krova in pravega kova poskusi: vnovič in zopet in znova.

(Tone Pavček)

Zahvaljujem se staršem in bratu za vso pomoč in vzpodbudne besede v času študija. Brez vas bi bilo veliko težje.

Zahvaljujem se tudi mentorju dr. Renatu Vrenčurju za usmerjanje in pomoč pri izdelavi diplomskega dela.

Vsebina

POVZETEK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. STEČAJNI POSTOPEK	4
2.1. Načela stečajnega postopka	4
2.1.1. Načelo enakega obravnavanja upnikov	5
2.1.2. Načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov	5
2.1.3. Načelo hitrosti postopka	6
2.1.4. Načelo koncentracije	6
2.1.5. Načelo omejevanja tveganj	7
2.2. Stečajna masa	7
2.2.1. Splošna stečajna masa	8
2.2.2. Posebna stečajna masa	8
2.3. Razdelitvena masa	8
2.3.1. Splošna razdelitvena masa	9
2.3.2. Posebna razdelitvena masa	9
3. LOČITVENA PRAVICA	10
3.1. Pravni temelji za pridobitev ločitvene pravice	10
3.1.1. Zastavna pravica	10
3.1.1.1. Nastanek zastavne pravice na podlagi pravnega posla	11
3.1.1.2. Nastanek zakonite zastavne pravice	12
3.1.1.3. Nastanek zastavne pravice na podlagi sodne odločbe	13
3.1.2. Prenos lastninske pravice na premočninah v zavarovanje	13
3.1.3. Odstop terjatve v zavarovanje	14
4. IZLOČITVENA PRAVICA	15
4.1. Pravni temelji za pridobitev izločitvene pravice	15
5. PRIJAVA IN PREIZKUS TERJATEV V STEČAJNEM POSTOPKU	17
5.1. Prijava terjatev	17
5.1.1. Prijava ločitvene pravice	18
5.1.2. Prijava izločitvene pravice	18
5.2. Preizkus terjatev	19
5.2.3. Preizkus ločitvene pravice	20
5.2.3.1. Priznana ločitvene pravice	20
5.2.3.2. Prerekana ločitvena pravica	20
5.2.4. Preizkus izločitvene pravice	21

5.2.4.1. Priznana izločitvena pravica	21
5.2.4.2. Prerekana izločitvena pravica.....	22
6. POPLAČILO LOČITVENIH UPNIKOV	23
6.1. Poplačilo ločitvenih upnikov v sodnem postopku	23
6.2. Poplačilo ločitvenih upnikov v zunajsodnem postopku	23
7. UVELJAVLJANJE IZLOČITVENE PRAVICE	24
8. SKLEP	25
9. LITERATURA IN VIRI	26

POVZETEK

Namen diplomskega dela je podrobneje predstaviti nastanek ločitvene in izločitvene pravice, položaj ločitvenega in izločitvenega upnika in uveljavitev obeh pravic v stečajnem postopku ter osnove samega stečajnega postopka.

Stečajni postopek je oblika prenehanja prezadolženega dolžnika. Vodi ga stečajni upravitelj ob nadzoru sodišča. Z začetkom stečajnega postopka se iz celotnega premoženja stečajnega dolžnika izoblikuje stečajna masa, z unovčenjem katere se po pravilih in v vrstnem redu, ki ga določa zakon poplačajo upniki stečajnega dolžnika.

Ločitvena pravica je pravica do posebnega poplačila iz premoženja, ki je predmet le-te. Pravni temelj za njen nastanek so različni stvarnopravni in obligacijskopravni položaji. V diplomskem delu so predstavljeni samo stvarnopravni položaji, ki so temelj za pridobitev ločitvene pravice. To so zastavna pravica, prenos lastninske pravice na premočnini v zavarovanje in odstop terjatve v zavarovanje. Vsi pravni položaji pa morajo za veljavno pridobitev ločitvene pravice obstajati že pred samim začetkom stečajnega postopka. Premoženje, ki je predmet ločitvene pravice tvori posebno stečajno maso.

Izločitvena pravica pa je pravica izločitvena upnika, da zahteva izločitev določene stvari iz stečajne mase, ker zatrjuje, da je lastnik on in ne stečajni dolžnik. Izločitvena pravica temelji na lastninski pravici izločitvenega upnika ali pogodbenih razmerjih, na podlagi katerih je izločitveni upnik upravičen od stečajnega dolžnika zahtevati določeno stvar, ki sicer ni njegova last, vendar pa tudi ni last stečajnega dolžnika.

KLJUČNE BESEDE: ločitvena pravica, izločitvena pravica, stečajni postopek, zastavna pravica, fiduciarna cesija, stečajna masa

SUMMARY

The purpose of this dissertation is to provide a thorough presentation as to the origin and formation of the right of separation and exclusion of assets, the legal standing of the separationary and exclusionary creditors and the enforcement of said rights in the course of bankruptcy proceeding, as well as the fundamentals of the bankruptcy proceeding itself.

The bankruptcy proceeding is one of the possible forms of legal cessation of an insolvent debtor. It is a proceeding run by a bankruptcy manager, overseen by the court. With the initiation of the proceedings a bankruptcy mass is formed out of the entire estate of the debtor. With the capitalization of said bankruptcy mass the creditors of the bankrupt debtor are paid in order and according to the rules dictated by law.

The right of separation of assets is the right of a creditor to demand repayment out of the value of assets subject to the right. The legal basis of the right is in various property or contract law positions. In this dissertation only the property law positions which are the basis for the initiation of bankruptcy proceedings are presented. These positions are first lien debt, the transfer of the right of ownership on real estate as collateral and the subrogation of debt as a form of security. In order for the right of separation of assets to be viable, one of the mentioned legal positions must exist before the initiation of the bankruptcy proceedings. The assets, which are subject to the right of separation of assets form a reserved bankruptcy, mass.

The right of exclusion of assets on the other hand is the right of the exclusionary creditor to demand the exclusion of a specific object or objects out of the bankruptcy mass based on the claim that he that is the exclusionary creditor is the rightful owner of said object and not the debtor. This right is based on the exclusionary creditor's right of ownership or on specific contractual relations which entitle the exclusionary creditor to demand the return of the object from the debtor, which is not the legal property of the exclusionary creditor, but is however not the legal property of the debtor either.

KEYWORDS: right of separation of assets, right of exclusion of assets, bankruptcy proceeding, lien, fiduciary cession, bankruptcy mass

1. UVOD

V Sloveniji vsako leto narašča število začetih stečajnih postopkov zoper pravne osebe in osebnih stečajev (stečajni postopek zoper fizično osebo). To je posledica slabega gospodarskega stanja v državi. Vedno več je insolventnih gospodarskih družb in plačilno nesposobnih fizičnih oseb. V prvih šestih mesecih tega leta je bilo začetih 617 stečajnih postopkov pravnih oseb in kar 2258 osebnih stečajev.

V stečajnih postopkih so v največji meri prizadeti upniki, ki v večini primerov niso poplačani v celoti ali pa ostanejo brez plačila. Zato je zelo pomembno, da svoje terjatve zavarujejo s pravnimi instituti in si tako omogočijo boljše možnosti za poplačilo. Najbolj pogosta stvarnopravna zavarovanja so zastavne pravice, na podlagi katerih upnik pridobi ločitveno pravico in fiduciarna zavarovanja, kjer upnik fiduciarja pridobi ločitveno pravico, upnik fiducianta pa izločitveno pravico.

Stvarnopravna zavarovanja terjatev omogočajo upnikom boljši položaj pred drugimi upniki, ki svojih terjatev nimajo zavarovanih, ali pa imajo svoje terjatve zavarovane s slabšim vrstnim redom. Kako pomembno je zavarovanje terjatev se pokaže v stečajnih postopkih, kjer je lahko celotno poplačilo upnika odvisno od tega, ali je njegova terjatev zavarovana in kakšen je njegov vrstni red. Če ima svojo terjatev zavarovano z dobrim vrstnim redom, so njegove možnosti za poplačilo bistveno večje kot pri upniku z nezavarovano terjatvijo in slabim vrstnim redom. Stečajne mase v večini primerov ni dovolj za poplačilo vseh upnikov.

V nadaljevanju bom predstavila stečajni postopek, stečajno in razdelitveno maso, ločitveno in izločitveno pravico, prave temelje njunega nastanka, prijavo in preizkus terjatev in uveljavljanje obeh pravic.

2. STEČAJNI POSTOPEK

Stečajni postopek se začne s sklepom sodišča o začetku stečajnega postopka. Sodišče o začetku stečajnega postopka odloči na predlog upravičenega predlagatelja ali po uradni dolžnosti, če tako za posamezen primer določa zakon.¹

Sodišče skupaj z izdanim sklepom o začetku stečajnega postopka objavi tudi oklic o začetku stečajnega postopka, v katerem upnike obvesti o začetku stečajnega postopka nad dolžnikom in jih pozove, da v roku treh mesecev od izdaje oklica prijavijo svoje terjatve in morebitne ločitvene in izločitvene pravice.

Predlog za začetek stečajnega postopka je upravičen vložiti:

- dolžnik,
- osebno odgovorni družbenik dolžnika,
- upnik, ki verjetno izkaže svojo terjatev do dolžnika, proti kateremu predlaga začetek postopka in okoliščino, da dolžnik zamuja s plačilom te terjatve več kot dva meseca,
- javni jamstveni, preživninski in invalidski sklad Republike Slovenije, ki verjetno izkaže terjatve delavcev do dolžnika, proti kateremu predlaga začetek postopka in okoliščino, da dolžnik zamuja s plačilom teh terjatev za več kot dva meseca.²

Ločimo stečajni postopek nad pravno osebo, postopek osebnega stečaja in postopek stečaja zapuščine.

2.1. Načela stečajnega postopka

Poznamo splošna načela insolvenčnega prava, ki veljajo za vse postopke zaradi insolventnosti (stečajni postopek, prisilna poravnava in likvidacija) in posebna (dodatna) načela stečajnega prava, ki veljajo samo za stečajni postopek.

Splošna načela so:

- načelo enakega obravnavanja upnikov,
- načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov,
- načelo hitrosti postopka.

¹ 230. člen Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljevanju ZFPPIPP), Uradni list RS, št. 126/2007 in novele

² 231. člen ZFPPIPP

Posebna (dodatna) načela pa so:

- načelo koncentracije,
- načelo omejevanja tveganj.

V nadaljevanju bom vsakega na kratko predstavila.

2.1.1. Načelo enakega obravnavanja upnikov

Načelo enakega obravnavanja upnikov je eno temeljnih načel, ki zapoveduje, da je treba v postopku zaradi insolventnosti vse upnike, ki so v razmerju do insolventnega dolžnika v enakem položaju, obravnavati enako. Vsebina načela je urejena v 46. členu ZFPPIPP. Ne določa torej enake obravnave vseh upnikov, ne glede na njihov pravni položaj do dolžnika, temveč enako obravnavo upnikov v enakem pravnem položaju do dolžnika.

V stečajnem postopku se to načelo uresničuje s tem, da se pravilo *prior tempore potior iure*³ nadomesti s splošnim načelom stečajnega prava o prirejenosti (paritete) upnikov. Pravilo o prirejenosti upnikov pomeni, da se v stečajnem postopku vsi upniki poplačajo hkrati in sorazmerno. Za posamezne vrste terjatev pa je določena izjema od načela prirejenosti upnikov s tem, da posameznim terjatvam priznava prednost pri poplačilu pred drugimi terjatvami, t.i. pravilo o prednostnem poplačilu terjatev. Te terjatve je mogoče razdeliti v dve skupini:

1. terjatve, ki se poplačajo pred drugimi terjatvami iz splošne razdelitvene mase,
2. terjatve ločitvenih upnikov, ki se poplačajo iz posebne razdelitvene mase pred poplačilom drugih (tudi privilegiranih) terjatev.⁴

2.1.2. Načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov

ZFPPIPP v 47. členu določa, da je treba postopek zaradi insolventnosti voditi tako, da se zagotovijo najugodnejši pogoji glede višine plačila in rokov za plačilo terjatev upnikov. Načelo se uresničuje s pravili o prodaji premoženja stečajnega dolžnika, na podlagi katerih mora upravitelj pred prodajo dobiti oceno vrednosti premoženja in prodajo opraviti z uporabo ustreznega prodajnega načina, s katerim doseže

³ Pomeni: hitrejši po času, močnejši po pravici

⁴ Nina Plavšak, Saša Prelič, Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (ZPPSL): s komentarjem, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 72 in 140

najugodnejše pogoje za prodajo premoženja, kar pripelje do čim večjega izkupička za stečajno maso.⁵

2.1.3. Načelo hitrosti postopka

Sodišče mora svoja procesna dejanja v postopu zaradi insolventnosti izvajati v rokih, določenih z zakonom, in si z izvajanjem svojih pristojnosti nadzora nad upraviteljem prizadevati, da upravitelj vsa dejanja v postopku zaradi insolventnosti opravi v rokih določenih z zakonom. Prav tako morajo sodišča in drugi državni organi prednostno obravnavati zadeve, v katerih je kot stranka postopka udeležen stečajni dolžnik ali katerih izid vpliva na potek stečajnega postopka. V pravnih postopkih izpodbijanja pravnih dejanj stečajnega dolžnika in pravnih postopkih v zvezi s preizkusom terjatev ter ločitvenih in izločitvenih pravic mora sodišče opraviti poravnalni narok, oz., če ni poravnalnega naroka, prvi narok za glavno obravnavo najpozneje v dveh mesecih od prejema odgovora na tožbo.⁶ Namen načela je torej, da postopek poteka hitro in preprečuje morebitno nepotrebno zavlačenje.

2.1.4. Načelo koncentracije

Upnik lahko svoj zahtevek za izpolnitev obveznosti, ki je nastala do začetka stečajnega postopka, v razmerju do stečajnega dolžnika uveljavlja samo v stečajnem postopku proti temu dolžniku in v skladu s pravili tega postopka, če v zakonu ni za posamezen primer določeno drugače. Upnik, ki zamudi rok za izvedbo dejanj, ki jih mora v skladu z zakonom opraviti v zvezi z uveljavitvijo svojega zahtevka, izgubi pravico od stečajnega dolžnika zahtevati izpolnitev te obveznosti in pravico do plačila iz razdelitvene mase.⁷

To načelo je dopolnilno načelo, prek katerega se uresničuje načelo enakega obravnavanja upnikov. S tem, ko se ugotavljanje (prijava in preizkus) terjatev in odločanje o poplačilu (rokih in višini poplačila) koncentrira v enem postopku, se zagotovi, da se upniki poplačajo v skladu s splošnim načelom prirejenosti upnikov, torej

⁵ Nina Plavšak, Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – razširjena uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana 2008, str. 72

⁶ 48. člen ZFPPIPP

⁷ 227. člen ZFPPIPP

hkrati in sorazmerno, če posameznim upnikom zaradi njihovega položaja v razmerju do dolžnika ni priznana prednost.⁸

2.1.5. Načelo omejevanja tveganj

Vsebina načela je pojasnjena v 228. členu ZFPPIPP, ki določa, da pri upravljanju stečajne mase in opravljanju drugih poslov, ki jih sme po zakonu opravljati stečajni dolžnik, ni dovoljeno prevzemati vseh poslovnih tveganj, značilnih za poslovanje delujočega podjetja, temveč samo tista, ki so nujna za uresničitev interesa upnikov za plačilo terjatev, ki jih uveljavljajo v stečajnem postopku.

2.2. Stečajna masa

Stečajna masa je v 224. členu ZFPPIPP opredeljena kot premoženje stečajnega dolžnika, ki se v stečajnem postopku unovči za kritje stroškov postopka in plačilo terjatev upnikov. V stečajno maso spadajo:

- premoženje stečajnega dolžnika ob začetku stečajnega postopka
- vse premoženje doseženo z unovčenjem in upravljanjem stečajne mase in izpodbijanjem pravnih dejanj stečajnega dolžnika
- premoženje, doseženo z nadaljevanjem poslovanja, če stečajni dolžnik v skladu z zakonom nadaljuje poslovanje po začetku stečajnega postopka.

V stečajno maso v postopku osebnega stečaja, poleg zgoraj naštetega premoženja, spadajo tudi:

- plača in drugi prejemki, ki jih dolžnik pridobi med postopkom osebnega stečaja, razen prejemkov, ki so po zakonu izvzeti iz stečajne mase ali spadajo v stečajno maso v omejenem znesku. Za omejitev zneska prejemkov, ki spadajo v stečajno maso v postopku osebnega stečaja se smiselno uporabljata tudi drugi in tretji odstavek 102. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (v nadaljevanju ZIZ)⁹,
- premoženje, ki ga stečajni dolžnik pridobi na podlagi dedovanja ali na drugi podlagi med postopkom osebnega stečaja.

⁸ Nina Plavšak, Saša Prelič, Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (ZPPSL): s komentarjem, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 84

⁹ Uradni list RS, št. 51/1998 – skl. US in novele

V postopku osebnega stečaja so iz stečajne mase izvzeti predmeti, ki so izvzeti iz izvršbe po 79. členu ZIZ in prejemki, ki so izvzeti iz izvršbe po 101. členu ZIZ.¹⁰

2.2.1. Splošna stečajna masa

V splošno maso spada vse premoženje stečajnega dolžnika razen premoženja, ki spada v posebno stečajno maso.¹¹ Torej premoženje, na katerem ni ločitvene pravice in ki je namenjeno poplačilo vsem (drugim) upnikom, torej tistim, katerih terjatve niso zavarovane z ločitveno pravico.¹²

2.2.2. Posebna stečajna masa

Posebna stečajna masa je premoženje, ki je predmet ločitvene pravice, ali denarno dobroimetje, doseženo z unovčenjem tega premoženja.¹³ Namenjena je (prednostnemu) poplačilu ločitvenega upnika.¹⁴ Ker na različnem premoženju stečajnega dolžnika lahko obstajajo ločitvene pravice v korist različnih upnikov, je v posameznem stečajnem postopku lahko več posebnih stečajnih mas.¹⁵ To premoženje je potrebno voditi in upravljati ločeno od premoženja, ki spada v splošno stečajno maso in premoženja, ki spada v druge posebne stečajne mase.¹⁶

2.3. Razdelitvena masa

Razdelitvena masa je unovčeni del stečajne mase, namenjen za plačilo terjatev upnikov.¹⁷ Torej stečajna masa, ki ostane po poplačilu stroškov stečajnega postopka.

¹⁰389. člen ZFPPIPP

¹¹ Prvi odstavek 225. člena ZFPPIPP

¹²Nina Plavšak, Saša Prelič, Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (ZPPSL): s komentarjem, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 128

¹³ Drugi odstavek 225. člena ZFPPIPP

¹⁴ Ločitveni upnik je v 19. členu ZFPPIPP opredeljen kot upnik, ki v postopku zaradi insolventnosti uveljavlja terjatev, zavarovano z ločitveno pravico.

¹⁵ Nina Plavšak, Saša Prelič, Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (ZPPSL): s komentarjem, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 127

¹⁶ Tretji odstavek 225. člena ZFPPIPP

¹⁷ Prvi odstavek 226. člena ZFPPIPP

2.3.1. Splošna razdelitvena masa

Splošna razdelitvena masa je v drugem odstavku 226. člena ZFPPIPP opredeljena kot denarno dobroimetje, nastalo z unovčenjem splošne stečajne mase, zmanjšano za stroške stečajnega postopka, razen za stroške v zvezi s posebno stečajno maso, ki so taksativno naštetih v četrtem odstavku 226. člena ZFPPIPP.

2.3.2. Posebna razdelitvena masa

Posebna razdelitvena masa je v tretjem odstavku 226. člena ZFPPIPP opredeljena kot denarno dobroimetje, nastalo z unovčenjem posebne stečajne mase, zmanjšano za stroške v zvezi s tem unovčenjem.

3. LOČITVENA PRAVICA

Ločitvena pravica je v prvem odstavku 19. člena ZFPPIPP opredeljena kot pravica upnika do plačila njegove terjatve iz določenega premoženja insolventnega dolžnika pred plačilom terjatev drugih upnikov tega dolžnika iz tega premoženja. V drugem odstavku 19. člena ZFPPIPP pa je opredeljen pojem ločitvenega upnika, ki je upnik, ki v postopku zaradi insolventnosti uveljavlja terjatev zavarovano z ločitveno pravico.

Učinek ločitvene pravice v stečajnem postopku je, da omogoča plačilo terjatve, ki je zavarovana z ločitveno pravico, iz posebne razdelitvene mase. To pa ne velja za terjatev v delu, v katerem mogoče ni bila zavarovana z ločitveno pravico. V takem primeru se nezavarovani del te terjatve plača iz splošne razdelitvene mase.¹⁸

3.1. Pravni temelji za pridobitev ločitvene pravice

Temelj za nastanek ločitvene pravice so različni stvarnopravni oziroma obligacijskopravni položaji, ki pa morajo za veljavno pridobitev ločitvene pravice obstajati ob začetku stečajnega postopka. V nadaljevanju bom predstavila zgolj stvarnopravne položaje, ki so temelj za nastanek ločitvene pravice.

3.1.1. Zastavna pravica

Zastavna pravica je najpogostejši stvarnopravni položaj, na podlagi katerega upnik v stečajnem postopku pridobi ločitveno pravico.

Zastavna pravica je pravica zastavnega upnika, da se zaradi neplačila zavarovane terjatve ob njeni zapadlosti poplača skupaj z obrestmi in stroški iz vrednosti zastavljenega predmeta pred vsemi drugimi upniki zastavitelja. Zastavitelj jo lahko ustanovi za zavarovanje svojega ali tujega dolga. Predmet zastavne pravice pa so lahko stvari, pravice in vrednostni papirji, če je mogoče z njimi razpolagati in če imajo premoženjsko vrednost.¹⁹

Zastavni upnik ima prednost pred vsemi drugimi zastaviteljevimi upniki, ki nimajo stvarnopravno zavarovanih terjatev, kot tudi tistimi upniki, ki imajo stvarnopravna zavarovanja s slabšim vrstnim redom. Zastavna pravica daje zastavnemu upniku glede

¹⁸ 371. člen ZFPPIPP

¹⁹ 128. člen Stvarnopravnega zakonika (v nadaljevanju: SPZ), Uradni list RS, št. 87/2002, 91/2013

terjatve, ki je z zastavno pravico zavarovana, posebno prednostno poplačilno pravico, ki je vezana na stvar ali premoženjsko pravico, obremenjeno z zastavno pravico.²⁰

Je akcesorne narave, kar pomeni, da ne obstaja samostojno, ampak le v povezavi z glavno pravico (zavarovano terjatvijo), od katere je odvisna zastavna pravica.

Nastane lahko na podlagi pravnega posla, zakona ali odločbe sodišča.²¹

3.1.1.1. Nastanek zastavne pravice na podlagi pravnega posla

Za pridobitev zastavne pravice se zahteva veljaven pravni posel, iz katerega izhaja obveznost ustanoviti zastavno pravico.²² To je zastavna pogodba ali pa ustrezna klavzula v kreditni pogodbi, s katero se zastavitelj v dobro zastavnega upnika zaveže ustanoviti zastavno pravico na dogovorjenem predmetu. Poleg pravnega posla pa je potreben tudi ustrezen pridobitni način, realno dejanje, ki zagotavlja publiciteto prenosnega posla. Za veljaven nastanek ločitvene pravice morata biti obe dejanji opravljeni pred začetkom stečajnega postopka.²³

Kateri pridobitni način je ustrezen, je odvisno od predmeta zastavne pravice. Če gre za:

- zastavno pravico na premičnini (ročna zastava), se zastavna pravica, v skladu s 155. členom SPZ, pridobi z izročitvijo stvari,
- neposestno zastavno pravico na premičnini, se zastavna pravica, v skladu s 171. členom SPZ, pridobi s sporazumom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa oz. če se za zastavljene premičnine vodi register, nastane z vpisom v register,
- zastavno pravico na nepremičninah (hipoteka), se zastavna pravica, v skladu s 141. in 142. členom SPZ, pridobi z vpisom v zemljiško knjigo oz. temelji na neposredno izvršljivem notarskem zapisu, ki se prav tako zaznamuje v zemljiški knjigi,
- zastavno pravico na terjatvi, se zastavna pravica, v skladu s 179. členom SPZ, pridobi v trenutku, ko dolžnik zastavljene terjatve od zastavitelja prejme obvestilo, da je terjatev zastavljena,
- zastavno pravico na vrednostnem papirju, se zastavna pravica, v skladu s 188. členom SPZ, pridobi glede na vrsto vrednostnega papirja:

²⁰ Matjaž Tratnik, Zastavna pravica, GV Založba, Ljubljana 2006, str. 30

²¹ 130. člen SPZ

²² 131. člen SPZ

²³ Saša Prelič, Pravne podlage za nastanek ločitvene pravice, Pravni letopis, GV Založba, Ljubljana 2011, str. 78

- če se zastavljeni vrednostni papir glasi na prinosnika nastane zastavna pravica, ko je vrednostni papir izročen zastavnemu upniku
 - če se zastavljeni vrednostni papir glasi po ali če se zastavljeni vrednostni papir glasi na ime, vendar se v skladu z zakonom prenaša z indosamentom, nastane zastavna pravica z indosamentom v zastavo in izročitvijo vrednostnega papirja
 - če se zastavljeni vrednostni papir glasi na ime, nastane zastavna pravica v trenutku, ko dolžnik iz vrednostnega papirja od zastavitelja prejme obvestilo, da je terjatev iz vrednostnega papirja zastavljena
- zastavno pravico na nematerializiranem vrednostnem papirju, se zastavna pravica, v skladu s prvim odstavkom 43. člena Zakona o nematerializiranih vrednostnih papirjih²⁴, pridobi z vpisom zastavne pravice v centralnem registru nematerializiranih vrednostnih papirjev
 - zastavno pravico na drugih premoženjskih pravicah, se zastavna pravica, v skladu s 190. členom SPZ, pridobi na način, ki velja za prenos te pravice.

3.1.1.2. Nastanek zakonite zastavne pravice

Nastanek zakonite zastavne pravice je urejen v 134. členu SPZ, ki določa, da zakonita zastavna pravica nastane v trenutku, ko so izpolnjeni vsi pogoji, ki jih za nastanek zastavne pravice določa zakon.

Zakonita zastavna pravica na premočninah je predvidena pri naslednjih pogodbenih tipih: pogodba o delu (647. člen Obligacijskega zakonika²⁵ (v nadaljevanju OZ)), pogodba o prevozu stvari (697. člen OZ), skladiščna pogodba (753. člen OZ), pogodba o naročilu (780. člen OZ), pogodba o trgovinskem zastopanju (829. člen OZ), špedicijska pogodba (870. člen OZ) in pogodba o kontroli blaga in storitev (877. člen OZ).²⁶

Zakonita zastavna pravica na nepremičnini pa nastane z zakonito hipoteko. Nastanek zakonite hipoteke določa 144. člen SPZ, ki pravi, da zakonita hipoteka nastane v trenutku, ko so izpolnjeni pogoji, predpisani z zakonom. V našem pravu je zelo redka.

²⁴ Uradni list RS, št. 23/1999 in novele

²⁵ Uradni list RS, št. 83/2001 in novele

²⁶ Saša Prelič, Pravne podlage za nastanek ločitvene pravice, Pravni letopis, GV Založba, Ljubljana 2011, str. 79-80

3.1.1.3. Nastanek zastavne pravice na podlagi sodne odločbe

Nastanek zastavne pravice na podlagi sodne določbe je urejen v 135. členu SPZ, ki določa, da taka zastavna pravica nastane s pravnomočnostjo sodne odločbe, razen če zakon določa drugače.

Upnik pridobi zastavno pravico v izvršilnem postopku za izterjavo denarne terjatve s temi izvršilnimi dejanji glede na vrsto izvršbe:

- pri izvršbi na premičnine pridobi upnik zastavno pravico na zarubljenih premičnih stvareh z rubežem (prvi odstavek 87. člena ZIZ),
- pri izvršbi na denarno terjatev dolžnika pridobi upnik zastavno pravico na dolžnikovi terjatvi z rubežem te dolžnikove terjatve (tretji odstavek 107. člena ZIZ),
- pri izvršbi na druge premoženjske oz. materialne pravice pridobi upnik zastavno pravico na pravici z rubežem te pravice (četrti odstavek 163. člena ZIZ),
- pri izvršbi na vrednostne papirje, ki so izdani v nematerializirani obliki, pridobi upnik zastavno pravico na dolžnikovih nematerializiranih vrednostnih papirjih z vpisom sklepa o izvršbi v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev (prvi odstavek 163. c člena ZIZ),
- pri izvršbi na delež družbenika v družbi pridobi upnik zastavno pravico na deležu družbenika z zaznambo sklepa o izvršbi v sodnem registru (tretji odstavek 165. člena ZIZ),
- pri izvršbi na nepremičnino pridobi upnik zastavno pravico na nepremičnini z zaznambo sklepa o izvršbi v zemljiški knjigi (drugi odstavek 170. člena ZIZ).²⁷

3.1.2. Prenos lastninske pravice na premičnini v zavarovanje

Prenos lastninske pravice v zavarovanje (fiduciarni prenos) je oblika zavarovanja terjatve, pri kateri ostane premičnina v neposredni posesti prenosnika ali tretje osebe za njega. Šteje se, da je pridobitelj (fiduciar) pridobil lastninsko pravico pod razveznim pogojem plačila zavarovane terjatve.²⁸

²⁷ Saša Prelič, Pravne podlage za nastanek ločitvene pravice, Pravni letopis, GV Založba, Ljubljana 2011, str. 80-81

²⁸ Prvi in drugi odstavek 201. člena SPZ

Sporazum strank o prenosu lastninske pravice v zavarovanje mora biti sklenjen v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa.²⁹ Takšen sporazum predstavlja razpolagalni pravni posel.

Izročitev stvari se opravi s posestnim konstitutom. To pomeni, da neposredna posest stvari ostane pri prenosniku (fiduciantu), ki tako ohranja možnost, da predmet zavarovanja še naprej uporablja, bodisi sam bodisi preko tretje osebe, na podlagi določenega posestnospremovalnega razmerja med fiduciantom in tretjim. Je alternativa neposestni zastavi.³⁰

V drugem odstavku 206. člena SPZ pa je urejeno, da pridobitelj (fiduciar) ob stečaju prenosnika pridobi na fiduciarno preneseni premičnini ločitveno pravico.

3.1.3. Odstop terjatve v zavarovanje

Odstop terjatve v zavarovanje (fiduciarna cesija) je oblika zavarovanja terjatve, pri kateri odstopnik (cedent) odstopi terjatev prevzemniku (cesionarju). Če ni drugače dogovorjeno, se šteje, da je pridobitelj pridobil terjatev pod razveznim pogojem plačila zavarovane terjatve. Če je bila ista terjatev večkrat odstopljena v zavarovanje, pridobi terjatev tisti, ki mu je bila terjatev prvemu odstopljena.³¹

V primeru insolventnosti cedenta se smiselno uporabljajo določbe 206. člena SPZ le, če je sporazum o fiduciarni cesiji sklenjen v obliki notarskega zapisa (drugi odstavek 209. člena SPZ). Fiduciar ima torej v primeru fiduciantovega stečaja ločitveno pravico le, če je cesija sklenjena v obliki notarskega zapisa.³²

²⁹ Prvi odstavek 202. člena SPZ

³⁰ Matjaž Tratnik, Stvarnopravni zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 835

³¹ 207. člen SPZ

³² Saša Prelič, Pravne podlage za nastanek ločitvene pravice, Pravni letopis, GV Založba, Ljubljana 2011, str. 81

4. IZLOČITVENA PRAVICA

Izločitvena pravica je v prvem odstavku 22. člena ZFPPIPP opredeljena kot:

- pravica lastnika premične stvari od insolventnega dolžnika zahtevati, da mu izroči premično stvar, ki je v posesti insolventnega dolžnika,
- pravica osebe, ki s priposestvom ali na drug izviren način pridobila lastninsko pravico na nepremičnini, pri kateri je kot lastnik vpisan insolventni dolžnik, od insolventnega dolžnika zahtevati, da prizna njeno lastninsko pravico na nepremičnini,
- pravica osebe, za račun katere insolventni dolžnik kot fiduciar na podlagi prenosa lastninske pravice v zavarovanje ali drugega mandatnega pravnega razmerja uresničuje lastninsko pravico na stvari ali pravice zakonitega imetnika drugega premoženja, od insolventnega dolžnika zahtevati, da izvede razpolagalni pravni posel in druga pravna dejanja, potrebna za prenos te pravice v dobro te osebe,
- pravica lastnika blaga državnih blagovnih rezerv od insolventnega dolžnika zahtevati, da mu izroči blago državnih blagovnih rezerv, ki je v posesti, hrambi ali uporabi insolventnega dolžnika.

V drugem odstavku 22. člena ZFPPIPP pa je opredeljen pojem izločitvenega upnika, ki je upnik, ki v postopku zaradi insolventnosti uveljavlja izločitveno pravico proti insolventnemu dolžniku.

Za izločitveno pravico ni nujno potrebno, da je izločitveni upnik lastnik stvari, za katero se zahteva izločitev, dovolj je dejstvo, da je upravičen zahtevati njeno izročitev. Stvar torej ne pripada stečajnemu dolžniku in ne more biti del stečajne mase.

4.1. Pravni temelji za pridobitev izločitvene pravice

Pravni temelj nastanka oz. obstoja izločitvene pravice je praviloma stvarna (lastninska) pravica upnika na stvari. Takšna stvarna pravica mora obstajati ob začetku stečaja. Če upnik, na podlagi pravnega posla, ki ga je sklenil s stečajnim dolžnikom pred začetkom stečajnega postopka, do začetka stečajnega postopka še ni pridobil lastninske pravice na stvari, ki je predmet posla, v stečajnem postopku nima izločitvene pravice. Takšen upnik ima ob začetku stečajnega postopka samo obligacijskopravno terjatev (nedenarno terjatev) do stečajnega dolžnika na izvršitev tistih izpolnitvenih pravnih dejanj, ki so potrebna, da bi upnik pridobil lastninsko pravico. Ta nedenarna terjatev

pa kot vse nedenarne terjatve ob začetku stečajnega postopka postane denarna terjatev.³³

Pravni temelj izločitvene pravice so lahko tudi določena pogodbeno razmerja, kadar je na podlagi posamezne pogodbe upnik od stečajnega dolžnika upravičen zahtevati izročitev stvari, ki ni njegova last, vendar hkrati tudi ni last stečajnega dolžnika. Takšno upravičenje pridobi upnik zlasti pri naslednjih pogodbah:

- kot komitent na podlagi komisijske pogodbe – komitent lahko zahteva izpolnitev iz posla, ki ga je komisionar sklenil s tretjim, ko mu komisionar terjatve iz tega posla odstopi, vendar pa se te terjatve glede razmerja med komitentom na eni strani in komisionarjem ter njegovimi upniki na drugi strani od vsega začetka štejejo za komitentove terjatve;
- kot zakupodajalec oz. najemodajalec, kadar je v zakup oz. najem oddal tujo stvar (prvi odstavek 604. člena OZ);
- kot pošiljatelj oz. prejemnik v primeru prevozne pogodbe (671. člen OZ)
- kot položnik (deponent), kadar je pri stečajnem dolžniku na podlagi pristne hrambe shranil tujo stvar (730. člen OZ). V primeru nepristne hrambe pa deponent nima izločitvene pravice.³⁴

³³ Nina Plavšak, Saša Prelič, Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (ZPPSL): s komentarjem, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000, str. 498

³⁴ Nina Plavšak, Učinki stečajnega postopka na terjatve, pravice in pogodbeno razmerja, Podjetje in delo, št. 3-4, 1997, str. 324-326

5. PRIJAVA IN PREIZKUS TERJATEV V STEČAJNEM POSTOPKU

5.1. Prijava terjatev

V stečajnem postopku mora upnik prijaviti svojo terjatev do stečajnega dolžnika v treh mesecih po objavi oklica o začetku stečajnega postopka, če ni z zakonom določeno drugače.³⁵

Prijava terjatve mora v skladu s 60. členom ZFPPIPP vsebovati določen zahtevek za priznanje terjatve v postopku, opis dejstev, iz katerih izhaja utemeljenost zahtevka in dokaze o njih. Upnik lahko z isto vlogo prijavi več svojih terjatev.

Zahtevek za priznanje terjatve mora vsebovati:

- znesek glavnice terjatve,
- če upnik v postopku zaradi insolventnosti poleg glavnice uveljavlja obresti: kapitalizirani znesek morebitnih obresti, obračunanih za obdobje od dospelosti terjatve do začetka postopka zaradi insolventnosti,
- če upnik v postopku zaradi insolventnosti poleg glavnice terjatve uveljavlja stroške, ki so mu nastali z uveljavljanjem terjatve v sodnem ali drugem postopku pred začetkom postopka zaradi insolventnosti: zneske teh stroškov,
- če upnik uveljavlja terjatev kot prednostno terjatev: določen zahtevek, da se terjatev ob razdelitvi plača kot prednostna,
- če upnik uveljavlja terjatev kot pogojno terjatev: določen opis okoliščin, nastanek katerih pomeni uresničitev odložnega ali razveznega pogoja, s katerim je povezana terjatev.

Upniki morajo v stečajnem postopku prijaviti vse svoje terjatve do stečajnega dolžnika, ki so nastale do začetka stečajnega postopka, razen tistih, za katere zakon določa, da se ne prijavijo. Prijaviti je treba tudi terjatev, ki nastane po začetku stečajnega postopka, če zakon določa, da se plača iz razdelitvene mase po pravilih o plačilu terjatev upnikov. Če upnik zamudi rok za prijavo terjatve, njegova terjatev v razmerju do stečajnega dolžnika preneha in sodišče zavrže prepozno prijavo terjatve.³⁶

³⁵ 59. člen ZFPPIPP

³⁶ 296. člen ZFPPIPP

5.1.1. Prijava ločitvene pravice

Če je terjatev zavarovana z ločitveno pravico, mora upnik v stečajnem postopku v roku za prijavo te zavarovane terjatve prijaviti tudi ločitveno pravico. Prijava mora vsebovati:

- podatke o zavarovani terjatvi
- določen zahtevek za priznanje ločitvene pravice, ki vključuje določen opis premoženja, ki je predmet ločitvene pravice,
- opis dejstev, iz katerih izhaja utemeljenost zahtevka za priznanje ločitvene pravice in dokaze o teh dejstvih.

Velja, da prijava ločitvene pravice v stečajnem postopku vsebuje tudi zahtevek za prednostno plačilo priznane zavarovane terjatve iz premoženja, ki je predmet ločitvene pravice in zahtevek za plačilo nezavarovanega dela terjatve iz splošne razdelitvene mase. Če upnik zamudi rok za prijavo ločitvene pravice, ločitvena pravica preneha.³⁷

Če je po stanju ob začetku stečajnega postopka na nepremičnini vknjižena lastninska pravica v korist stečajnega dolžnika, in je ta lastninska pravica omejena z vknjiženo hipoteko ali maksimalno hipoteko, katere vknjižba je začela učinkovati pred začetkom stečajnega postopka, veljajo v skladu z 298a. členom ZFPPIPP naslednja posebna pravila:

- velja, da sta v stečajnem postopku pravočasno prijavljeni ta hipoteka ali maksimalna hipoteka in terjatev, zavarovana z njo;
- upravitelj mora v osnovni seznam preizkušenih terjatev vključiti to hipoteko ali maksimalno hipoteko in terjatev, zavarovano z njo, tudi, če ju upnik ni prijavil v treh mesecih po objavi oklica o začetku stečajnega postopka.

5.1.2. Prijava izločitvene pravice

Upniki morajo v stečajnem postopku prijaviti svoje izločitvene pravice, ki so nastale do začetka stečajnega postopka, v treh mesecih po objavi oklica o začetku stečajnega postopka. Prijava izločitvene pravice mora vsebovati:

- določen zahtevek za priznanje izločitvene pravice, ki vključuje določen opis premoženja, ki je predmet izločitvene pravice,
- opis dejstev, iz katerih izhaja utemeljenost zahtevka za priznanje izločitvene pravice in dokaze o teh dejstvih.

³⁷ 298. člen ZFPPIPP

Če upnik zamudi rok za prijavo izločitvene pravice, izločitvena pravica ne preneha. Če upravitelj proda premoženje, ki je predmet izločitvene pravice, izločitveni upnik izgubi izločitveno pravico, lahko pa zahteva, da se mu plača denarni znesek, dosežen s prodajo tega premoženja, zmanjšan za stroške v zvezi s prodajo. Izločitveni upnik nima pravice zahtevati povrnitve škode, ki jo je imel zaradi prenehanja izločitvene pravice, zaradi prodaje premoženja, ki je bilo predmet izločitvene pravice. Izločitveni upnik izgubi izločitveno pravico in pravico do plačila denarnega zneska, doseženega s prodajo premoženja, če pravice ne prijavi do objave načrta prve splošne razdelitve.³⁸

5.2 Preizkus terjatev

V skladu s 303. členom ZFPPIPP se za preizkus ločitvenih in izločitvenih pravic smiselno uporabljajo pravila o preizkusu terjatev (61. do 63. člen, 65. do 67. člen, prvi do četrti odstavek 69. člena in 70. do 72. člen ZFPPIPP).

Upravitelj se mora v enem mesecu po poteku roka za prijavo terjatev o vsaki pravočasno prijavljeni terjatvi določno izreči, ali jo priznava ali prereka. O pravočasno prijavljenih terjativah se mora izreči tako, da sodišču predloži osnovni seznam preizkušenih terjatev, ki mora za vsako pravočasno prijavljeno terjatev vsebovati:

- zaporedno številko terjatve,
- identifikacijske podatke o upniku, ki je prijavil terjatev,
- znesek glavnice prijavljene terjatve
- kapitaliziran znesek obresti, če upnik poleg glavnice uveljavlja tudi obresti, znesek stroškov, če upnik poleg glavnice uveljavlja stroške, ki so mu nastali z uveljavljanjem terjatve v sodnem ali drugem postopku pred začetkom stečajnega postopka ter podatke o prednostni oz. pogojni terjatvi, če so vsebovani v prijavi terjatve,
- izjavo upravitelja, ali terjatev priznava ali prereka,
- če upravitelj prereka terjatev samo delno: prerekani znesek terjatve,
- če upravitelj prereka terjatev: opis dejstev, iz katerih izhaja, da terjatev ali prerekani del terjatve ne obstaja.

Osnovni seznam preizkušenih terjatev mora sodišče objaviti v treh delovnih dneh po prejemu seznama. Po objavi osnovnega seznama preizkušenih terjatev upravitelj terjatev, ki jih je priznal, ne more več prerekati.³⁹ Upnik lahko v 15 dneh po objavi seznama preizkušenih terjatev vloži ugovor. Če upravitelj presodi, da je ugovor

³⁸ 299. člen ZFPPIPP

³⁹ 61. člen ZFPPIPP

utemeljen, mora sodišču predložiti popravek osnovnega seznama preizkušenih terjatev.⁴⁰

O preizkusu terjatev sodišče odloči zunaj naroka. S sklepom o preizkusu terjatev odloči:

- o ugovorih proti dopolnjenemu seznamu preizkušenih terjatev in o zavrženju ugovorov,
- katere terjatve so dokončno priznane ali prerekane
- kdo mora v drugem postopku uveljavljati zahtevek za ugotovitev obstoja ali neobstoja prerekane terjatve.

V izreku sklepa o preizkusu terjatev sodišče svoje odločitve oblikuje tako, da navede končni seznam preizkušenih terjatev, ki je sestavni del izreka sklepa.

5.2.3. Preizkus ločitvene pravice

Ločitvena pravica je lahko priznana ali prerekana.

5.2.3.1. Priznana ločitvene pravice

Ločitvena pravica je priznana, če jo prizna stečajni upravitelj v osnovnem seznamu preizkušenih terjatev in nihče od upnikov ni podal ugovora. Sodišče v takem primeru v izreku sklepa o preizkusu terjatev poleg splošnih odločitev ugotovi, da sta terjatev in ločitvena pravica, s katero je zavarovana ta terjatev, priznani ter naloži stečajnemu dolžniku prednostno plačilo te terjatve iz premoženja, ki je predmet ločitvene pravice.⁴¹

5.2.3.2. Prerekana ločitvena pravica

Ločitvena pravica je prerekana, če jo je stečajni upravitelj v osnovnem seznamu preizkušenih terjatev prerekal. Lahko pa jo prereka tudi katerikoli drugi upnik z ugovorom o prerekanju terjatev. Prerekana je lahko terjatev ali pa samo ločitvena pravica.

Upnik katerega ločitvena pravica je prerekana, mora za njeno uveljavitev v skladu s 305. členom ZFPPIPP v enem mesecu po objavi sklepa o preizkusu terjatev vložiti tožbo,

⁴⁰ 62. člen ZFPPIPP

⁴¹ 304. člen ZFPPIPP

s katero zahteva, da sodišče naloži stečajnemu dolžniku prednostno plačilo zavarovane terjatve iz premoženja, ki je premet ločitvene pravice, če ni z zakonom drugače določeno. Če je prerekana tudi terjatev, mora upnik s tožbo zahtevati tudi ugotovitev obstoja prerekane terjatve ne glede na to, ali terjatev temelji na izvršilnem naslovu. Če je terjatev prerekal upravitelj, mora upnik tožbo vložiti proti stečajnemu dolžniku. Če je terjatev prerekal drug upnik, mora upnik tožbo vložiti proti upniku, ki je terjatev prerekal. Če upnik v enem mesecu po objavi sklepa o preizkusu terjatev ne vloži tožbe proti vsem, ki so prerekali terjatev prenehata njegova prerekana terjatev in ločitvena pravica.

5.2.4. Preizkus izločitvene pravice

Izločitvena pravica je lahko priznana ali prerekana.

5.2.4.1. Priznana izločitvena pravica

Izločitvena pravica je priznana, če jo prizna stečajni upravitelj v osnovnem seznamu preizkušenih terjatev in nihče od upnikov ni podal ugovora. Sodišče v takem primeru v izreku sklepa o preizkusu terjatev poleg splošnih odločitev ugotovi, da je izločitvena pravica priznana in glede na vrsto izločitvene pravice:

- naloži stečajnemu dolžniku, da upniku izroči premično premoženje, ki je predmet izločitvene pravice,
- ugotovi, da je izločitveni upnik pridobil lastninsko pravico na nepremičnini s priposestvom,
- naloži stečajnemu dolžniku, da izstavi zemljiškoknjižno dovolilo za vknjižbo lastninske pravice v korist izločitvenega upnika, če je predmet izločitvene pravice iz 3. točke prvega odstavka 22. člena ZFPPIPP nepremičnina,
- naloži stečajnemu dolžniku, da v korist upnika izvede drug razpolagalni pravni posel ali druga pravna dejanja, potrebna za uveljavitev izločitvene pravice iz 3. točke prvega odstavka 22. člena ZFPPIPP.

Pravnomočni sklep iz druge in tretje točke je listina, ki je podlaga za vknjižbo po 3. ali 4. točki prvega odstavka 40. člena Zakona o zemljiški knjigi (v nadaljevanju: ZZK-1)⁴², in

⁴² Uradni list RS, št. 58/2003 in novele

začetek stečajnega postopka ni ovira za vknjižbo lastninske pravice v korist izločitvenega upnika na podlagi tega sklepa.⁴³

5.2.4.2. Prerekana izločitvena pravica

Izločitvena pravica je prerekana, če jo je stečajni upravitelj v osnovnem seznamu preizkušenih terjatev prerekal. Lahko pa jo prereka tudi katerikoli drugi upnik z ugovorom o prerekanju terjatev.

Izločitveni upnik katerega izločitvena pravica je prerekana mora v skladu s 310. členom ZFPPIPP v enem mesecu po objavi sklepa o preizkusu terjatev vložiti tožbo, s katero uveljavlja zahtevek iz prvega odstavka 309. člena ZFPPIPP (zahtevek za izročitev premične stvari, ugotovitveni zahtevek, da je upnik lastnik stvari na podlagi priposestvovanja, zahtevek za izstavitev zemljiškoknjižnega dovoljenja ipd.⁴⁴), če ni z zakonom drugače določeno. Če upnik v enem mesecu po objavi sklepa o preizkusu terjatev ne vloži tožbe njegova izločitvena pravica preneha.

⁴³ 309. člen ZFPPIPP

⁴⁴ Renato Vrenčur, Uveljavljanje stvarnopravnih zahtevkov v postopkih zaradi insolventnosti, Podjetje in delo, št. 5, 2014, str. 775

6. POPLAČILO LOČITVENIH UPNIKOV

6.1. Poplačilo ločitvenih upnikov v sodnem postopku

Poplačilo ločitvenih upnikov se običajno opravi v sodnem postopku. Gre za poplačilo iz posebnih stečajnih in razdelitvenih mas. Več o tem je že razloženo v podnaslovih 2.2.2. in 2.3.2. diplomske naloge.

6.2. Poplačilo ločitvenih upnikov v zunajsodnem postopku

Ločitvena pravica se praviloma uveljavi z unovčenjem premoženja, ki je predmet te pravice, ter poplačilom terjatve, zavarovane s to pravico. Ta dejanja se praviloma opravijo v zgoraj omenjenem sodnem postopku, v nekaterih primerih pa zakon dopušča, da ločitveni upnik ta dejanja opravi tudi sam, tj. zunajsodno, brez sodelovanja in nadzora sodišča, vendar ob upoštevanju kogentnih zakonskih pravil. S tem sta omogočena prodaja premoženja, ki je predmet ločitvene pravice, brez stroškov, ki so povezani z vodenjem sodnega postopka, sočasno pa tudi hitrejše poplačilo zavarovane terjatve. Uveljavitev ločitvene pravice zunaj sodnega postopka ima zato lahko koristi tako za premoženje dolžnika, ki ga ni treba uporabiti za plačilo sodnih stroškov, kot za upnika, ki doseže hitrejše in višje poplačilo zavarovane terjatve, saj se s prodajo dosežena sredstva zaradi nižjih stroškov lahko v višji meri uporabijo za poplačilo zavarovane terjatve.⁴⁵

V 282. členu ZFPPIPP so določena posebna pravila za ločitvene pravice, ki se lahko uveljavljajo zunajsodno. Če ima ločitveni upnik po splošnih pravilih, ki se uporabljajo za njegovo ločitveno pravico, pravico opraviti zunajsodno prodajo premoženja, ki je predmet ločitvene pravice, zaradi plačila terjatve, zavarovane s to ločitveno pravico, to pravico obdrži tudi po začetku stečajnega postopka. Ločitvenemu upniku take ločitvene pravice in terjatve, zavarovane s to ločitveno pravico, ni treba prijaviti v stečajnem postopku, temveč jo lahko uveljavi zunajsodno v skladu s splošnimi pravili, ki se uporabljajo za to ločitveno pravico. To pa ne velja za nezavarovani del terjatve ločitvenega upnika, za katerega znesek terjatve presega vrednost premoženja, ki je predmet ločitvene pravice.

⁴⁵ Uroš Ilić, Uveljavljanje ločitvenih pravic zunaj sodnega postopka, Pravni letopis 2011, GV Založba 2011, str. 109

7. UVELJAVLJANJE IZLOČITVENE PRAVICE

Premoženje, ki je predmet izločitvene pravice ni last stečajnega dolžnika, zato tudi ne more biti del stečajne mase. Izločitveni upnik svojo izločitveno pravico uveljavi tako, da od stečajnega dolžnika zahteva izročitev stvari, za katero zatrjuje, da je njegova oz. jo je upravičen zahtevati. Več o tem pa je že razloženo v podnaslovu 4. in 5.2.4

8. SKLEP

Stečajni postopek, ki ga vodi stečajni upravitelj pod nadzorom sodišča, se začne z izdajo sklepa o začetku stečajnega postopka. Najpomembnejša načela stečajnega postopka so načelo enakega obravnavanja upnikov, načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov, načelo hitrosti postopka, načelo koncentracije in načelo omejevanja tveganj.

Z začetkom stečajnega postopka se iz vsega dolžnikovega premoženja izoblikuje stečajna masa. Ločimo splošno in posebno stečajno maso. V posebno stečajno maso spada premoženje, ki je predmet ločitvene pravice. Lahko se izoblikuje več posebnih stečajnih mas, ker lahko obstaja več različnih ločitvenih pravic na različnem premoženju stečajnega dolžnika. Z unovčitvijo stečajnih mas, nastanejo razdelitvene mase, ki se prav tako delijo na splošne in posebne. Iz razdelitvenih mas se poplačajo upniki.

Stečajno sodišče sočasno s sklepom o začetku stečajnega postopka objavi tudi oklic o začetku stečajnega postopka, v katerem pozove upnike, da v roku treh mesecev od objave oklica prijavijo svoje terjatve in morebitne ločitvene in izločitvene pravice. Če zamudijo rok za prijavo, njihova terjatev in morebitna ločitvena pravica preneha.

Po poteku roka za prijavo terjatev mora stečajni upravitelj v enem mesecu izdelati osnovni seznam preizkušenih terjatev, v katerem se izjavi če določeno terjatev, ločitveno ter izločitveno pravico priznava ali prereka. Na osnovni seznam preizkušenih terjatev lahko upniki podajo ugovor, v katerem lahko tudi sami prerekajo katero od terjatev. O preizkusu terjatev sodišče odloči zunaj naroka tako, da izda sklep o preizkusu terjatev. V izreku sklepa o preizkusu terjatev sodišče svoje odločitve oblikuje tako, da navede končni seznam preizkušenih terjatev, ki je sestavni del izreka sklepa.

Ločitvena pravica je pravica ločitvenega upnika do plačila njegove terjatve iz točno določenega premoženja stečajnega dolžnika pred plačilom terjatev drugim upnikom iz tega premoženja. Izločitvena pravica pa je pravica izločitvenega upnika zahtevati izročitev stvari, za katero zatrjuje da je njegova oz. jo je upravičen zahtevati. Stvar torej ni last stečajnega dolžnika, zato ne more biti del stečajne mase.

Začetek stečajnega postopka na ločitvene in izločitvene pravice ne vpliva, pravni položaj, ki je temelj za njuno pridobitev pa mora obstajati že pred začetkom stečajnega postopka.

9. LITERATURA IN VIRI

MONOGRAFIJE IN ČLANKI

- Nina Plavšak, Saša Prelič, Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (ZPPSL): s komentarjem, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2000
- Nina Plavšak, Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – razširjena uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana 2008
- Matjaž Tratnik, Zastavna pravica, GV Založba, Ljubljana 2006
- Miha Juhart, Andrej Berden, Tomaž Keresteš, Vesna Rijavec, Matjaž Tratnik, Renato Vrenčur, Stvarnopravni zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana 2004
- Saša Prelič, Pravne podlage za nastanek ločitvene pravice, Pravni letopis, GV Založba, Ljubljana 2011
- Nina Plavšak, Učinki stečajnega postopka na terjatve, pravice in pogodbeno razmerje, Podjetje in delo, št. 3-4, Gospodarski vestnik, Ljubljana 1997
- Renato Vrenčur, Uveljavljanje stvarnopravnih zahtevkov v postopkih zaradi insolventnosti, Podjetje in delo, št. 5, GV Založba, Ljubljana 2014
- Uroš Ilić, Uveljavljanje ločitvenih pravic zunaj sodnega postopka, Pravni letopis 2011, GV Založba, Ljubljana 2011

PRAVNI VIRI

- Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP), Uradni list RS, št. 126/2007 in novele
- Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), Uradni list RS, št. 51/1998 – skl. US in novele
- Stvarnopravni zakonik (SPZ), Uradni list RS, št. 87/2002, 91/2013
- Zakon o nematerializiranih vrednostnih papirjih (ZNVP), Uradni list RS, št. 23/1999 in novele
- Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, št. 83/2001 in novele
- Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1), Uradni list RS, št. 58/2003 in novele